

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת נח תשפ"ה

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:14 | 17:26

תל אביב - 16:29 | 17:27

חיפה - 16:19 | 17:26

טבריה ומגדל - 16:24 | 17:23

באר שבע - 16:32 | 17:28

שעת צלותא - שעת קרבא

וְאֵנָּה יְהִיבִית לָךְ חוֹלֶק חֵד יִתִּיר עַל אַחֶיךָ דֵּי נְסִיבִית מִיָּדָא
דְּאִמְרָאָה בְּצִלּוֹתֵי וּבְכַעוֹתֵי.

כלומר "בתפילתי ובתחינותי". נכון שכדי לנצח במלחמה צריך גם להתפלל, כמו שצריך להתפלל על כל דבר בעולם, אבל מדוע הוא מתרגם שזה הפשט? ואף רש"י מבאר -

בְּחֶרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי. הֵיא חֲכָמִי וְתַפְלָתִי.

והוא אף אינו מביא פירוש נוסף! איך זה שהוא מבין את המילה 'חרב וקשת' כתפילה וחכמה?¹

התפילה - מהות בריאת האדם

ונוסיף עוד תוספת; הרמב"ם בהל' תעניות אומר שעל כל צרה שלא תבוא על הציבור צריך להוציא תיבה לרחובה של עיר ומתענים ומתפללים - רעב, בצורת, מלחמה - והוא לומד את זה מהפסוק -

וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּרָר אֶתְכֶם וְהִרְעַלְתֶּם בְּחֻצְצֹרֹת וּנְזַכְרְתֶּם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֹיְכֶם.
(במדבר י', ט')

ולכאורה - הפסוק מדבר בדווקא על מלחמה, אז איך הוא לומד את זה לדברים אחרים? הרי כתוב במפורש "הצר הצורר אתכם... ונושעתם מאויבכם!"

יש ביטוי שמופיע בספה"ק בשם הזה"ק ואולי יתחיל לשפוך לנו אור - "שעת צלותא שעת קרבא" (עי' זח"ג רמג, א). וכבר נקדים כעת ונבדיל בין שלשת אבות האומה לבין מה שהיה לפניהם, כולל נח. הראשונים שהקריבו קרבנות לא היו האבות אלא אדם הראשון, הבל וקין ונח. אמנם לא מופיע בפירוש שהוא התפלל אבל סביר והגיוי להניח שהקרבנות הקרבנות שלו ביציאתו מן התיבה היתה מלווה בתפילת הודיה לה' או תפילה על ההמשך.² גם קין והבל הביאו קרבן לה' אולי מתוך תודה, אולי מתוך רצון להתקרב לה' - לא מפורש בכתובים. האדם אמור להתפלל וזו כל מהות בריאתו. כבר אמרנו לא אחת שזה פשט הכתובים בפרשת בראשית -

בחרבי ובקשתי

נתחיל את לימודנו בהשוואה המפורסמת שבין אברהם לנח, שמביא רש"י בתחילת הפרשה -

בדורותיו. יש מרבותינו דורשים אותו לשבת, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום (סנהד' קח). (רש"י בראשית, ו', ט')

בדרך כלל לוקחים את זה להבדל שהיה ביניהם, שנח לא קרא לכולם להחזיר אותם בתשובה לעומת אברהם שפעל לגייר ולהכניס תחת כנפי השכינה את כולם, אבל זו סוגיה קשה, כי נח בונה את התיבה משך מאה ועשרים שנה, וזו היא דרכו לקרוא לאנשים, וכל כך הרבה דברים אנחנו לומדים ממנו ומדרכו. ועוד - מה הכוונה "אילו היה בדורו של אברהם"? והרי אברהם היה בן חמישים ושמונה (נ"ח) כאשר נח נפטר מן העולם, כלומר הם כן היו זה בדורו של זה יותר משליש חייו של אברהם אבינו, שבגיל זה כבר פעל והפיץ את שם ה' בעולם שמונה עשרה שנה (מאז גיל ארבעים), וגייר רבבות!

נדמה שיש נקודה אחת שכדאי לתת עליה את הדעת ומעולם לא שמנו לב אליה, שתפתח לנו שערי הבנה מעניינים וקשורים למציאות חיינו ולכח התפילה והמלחמה.

אנחנו רגילים להתפלל תמיד, ואף יותר כאשר יש מלחמה בעולם - "וכי תבואו מלחמה.. והרעותם בחצוצרות", ותמיד צריך ללמוד ולהתחזק בערכה ובכוחה של התפילה, אבל יש נקודה מעניינת - למה התפילה קרויה בשם "מלחמה"? ונסביר;

כאשר יעקב קורא ליוסף בנו בערוב ימיו הוא אומר לו כך -

וְאֵנִי נֹתֵתִי לָךְ שְׂכָם אֶחָד עַל־אֶחָיךָ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי
בְּחֶרְבֵי וּבְקִשְׁתֵּי. (שם מ"ח, כ"ב)

לכאורה "בחרבי ובקשתי" זה בחרב ובקשת, היינו מלחמה. אך אונקלוס, הגם שהינו פשטן, מתרגם -

² אצל האבות, בכל מקום מקום שכתוב "ויקרא בשם ה'", מתרגם אונקלוס "יצלי בשמא דה'"

¹ והגם שניתן להקשות על הפשט שהרי לא יעקב נלחם בבני שכם אלא בניו, שמעון ולוי, וצ"ע.

ויעל משם באר שבע. וירא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר
אנלי אלהי אברהם אביך אל-תירא כי-אתך אנכי וברכתך
והרביתי את-זרעך בעבור אברהם עבדי. ויבן שם מזבח
ויקרא בשם ה' ויט-שם אהלו ויכרו-שם עבדי-יצחק באר.
(שם כ"ו, כ"ג-כ"ה)

וכן אצל יעקב, שמתקן תפילת ערבית בבירוחתו מעשו וכו',
כשהשיא הוא כאשר אומר יעקב ליוסף שהוא נותן לו "שכם
אחד על אחיך", ויש שתי אפשרויות להבין את זה, כפי שמביא
רש"י שם - את העיר שכם או חלק נוסף בירושה, היינו שהוא
כמו 'חצי אבא' ושני בניו יהיו כשני שבטים. זוהי אותה שכם
שאברהם אבינו התפלל עליה בתפילתו הראשונה. "בצלתי
ובבעותי" - יעקב מעביר את השרביט ליוסף שימשיך את
התפקיד האבהי בישראל, ומלמד אותו ונותן לו את הכח של
שכם, שהוא קיבל בתפילתו ובתחינתו, וכפי שראינו שזו היתה
התפילה הראשונה של אברהם. מלחמות הן מרכז התפילות
של האבות.

ועוד - כאשר מגיע יעקב לשכם, כתוב -

ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען כבאו מפדן
אֲרָם ויחן את-פני העיר. ויקח את-חלקת השדה אשר נטה-
שם אהלו מיד בני-חמור אבי שכם במאה קשיטה. ויצב-שם
מזבח ויקרא-לו אל אלהי ישראל. (שם ל"ג, י"ח-כ')

כלומר הוא בונה שם מזבח ומתפלל ואומר 'עכשיו יתגלה
בעולם לא רק שם ה' אלא אל אלוהי ישראל', וכל זה מתרחש
אחרי פגישתו עם עשו ועם שרו, שאמר לו ששמו יהיה מעתה
ישראל ולא יעקב.

אז כאשר הוא נותן ליוסף את שכם שלקח מיד האמורי "בחרבי
ובקשתי", בתפילתי ובתחינתי - זה הפשט, כפי שרש"י
ואונקלוס אמרו, זו התפילה שלו, ושל אברהם. אך אם כן צריך
להבין מדוע התורה לא אמרה את זה בפירוש אלא הניחה
לרש"י ולאונקלוס לומר את זה?

רבי שמעון בן נתנאל

כמדומני שיש כאן נקודה שצריכה להתברר דווקא בימי
המלחמה הגדולה שלנו, מלחמת הקוממיות, מלחמת העולם
שלנו, ודווקא ברגעים הקשים האלה התפילות הגדולות של
החילים הקדושים שלנו בשדות הקרב הן הצריכות להיות
השראה לכולנו.

שאלנו למה נקראת שעת התפילה שעת מלחמה. מהי בעצם
תפילה? יש משנה מפורסמת המספרת על חמשת תלמידיו
של רבן יוחנן בן זכאי השולח אותם לראות את הדרך הטובה
שידבק בה האדם והדרך הרעה שירחק ממנה. לפני כן,
מתוארים שמות התלמידים והוא מתאר את מעלת מידות כל
אחד מהן -

חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן: רבי
אליעזר בן הרקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן,
ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערף. הוא היה מונה
שבחן: רבי אליעזר בן הרקנוס, בור סוד שאינו מאבד טפה.

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם... וְכָל שְׁתֵּי הַשָּׁדָה
טָרָם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׁדָה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר
ה' אֱלֹהִים עַל-הָאָרֶץ וְאָדָם אִין לְעַבְדֵי אֱתֵי-הָאָדָמָה. (בראשית
ב, ד'-ה')

ומסביר שם רש"י -

כִּי לֹא הִמְטִיר. וּמַאי טַעְמָא "לֹא הִמְטִיר"? לְפִי שִׁ"אָדָם אִין
לְעַבְדֵי אֱתֵי הָאָדָמָה", וְאִין מְכִיר בְּטוֹבָתָם שֶׁל גְּשָׁמִים. וְכִשְׁבָּא
אָדָם וַיִּדַע שֶׁהֵם צוּרָף לְעוֹלָם, הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶן וַיְרַדּוּ, וַצְּמַחוּ
הָאֵילָנוֹת וְהַדְּשָׁאִים.

כלומר, בריאת האדם היא במטרה שהוא יעבוד את האדמה
כלומר יתפלל שירדו גשמים. ואם כן, מדוע לא מופיעה
התפילה בפירוש בכתובים עד כמעט אלפיים שנה אחרי
שנברא העולם (עד אברהם)?

אבותינו הלוחמים

והנה דבר פלא שלא שמים לב אליו בדרך כלל. האם שמנו לב
שכל תפילות האבות קשורות במלחמות? התפילה הראשונה
של אברהם אבינו היא בהגיעו לארץ כנען, שם כתוב -

וַיַּעֲבֹר אֲבָרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם עַד אֵלּוֹן מוֹרְהָ וְהַכְּנַעֲנִי
אֵן בְּאֶרֶץ. וַיִּרְא ה' אֶל-אֲבָרָם וַיֹּאמֶר לוֹזְרַעֲךָ אֲתָן אֶת-הָאָרֶץ
הַזֹּאת וַיְבָן שָׁם מִזְבֵּחַ ל-ה' הַנְּרָאָה אֵלָיו. וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם הַהָרָה
מִקְדָּם לְבֵית-אֵל וַיֵּט אֶהְלֵה בֵית-אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם וַיְבַן-שָׁם
מִזְבֵּחַ ל-ה' וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'. (שם י"ב, ו'-ח')

זוהי הפעם הראשונה בה קורא אברהם בשם ה'. כלומר הנושא
הוא הכנעני שהולך וכובש את הארץ מיד זרעו של שם, וידיעתו
של אברהם שזרעו עתיד לכבוש חזרה את הארץ מידי הכנעני,
והוא בונה מזבח שם בשכם על בני יעקב כדי להתפלל עליהם
כשיבואו להילחם בשכם. בהמשך זה יחזור על עצמו כאשר
אברהם אבינו יעמוד מול מצבי מלחמה, כמו במלחמת ארבעת
המלכים את החמישה. האבות שלנו היו לוחמים, לעומת נח
שלא לחם. אברהם מתחיל את מלחמותיו עוד באור כשדים מול
נמרוד, בכבשן האש, וזה היה בדורו של נח! הוא יוצא מהכבשן,
ממשיך הלאה ולאחר פרידתו מלוט אומר לו הקב"ה -

...שֵׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-אֵתָה שָׁם צָפְנָה וְנִגְבְּהָ
וְקָדְמָה וַיִּמָּה. כִּי אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אֵתָה רְאֵה לְךָ אֶתְנַנְּהָ
וְלוֹזְרַעֲךָ עַד-עוֹלָם. וְשִׁמְתִי אֶת-זְרַעֲךָ כְּעַפְרַי הָאָרֶץ אֲשֶׁר | אִם-
יִוָּכַל אִישׁ לְמַנּוֹת אֶת-עַפְרַי הָאָרֶץ גַּם-זְרַעֲךָ יִמָּנֶה. קוֹם הַתְּהַלֵּךְ
בְּאֶרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחֲבָה כִּי לְךָ אֶתְנַנְּהָ. וַיֹּאחֵל אֲבָרָם וַיָּבֹא
וַיֵּשֶׁב בְּאֵלְנֵי מְמָרָא אֲשֶׁר בְּחִבְרוֹן וַיְבַן-שָׁם מִזְבֵּחַ ל-ה'. (שם
י"ג, י"ד-י"ח)

גם אחרי מלחמת ארבעת המלכים את החמישה הוא ממשיך
ומתקן את תפילת שחרית, אל מול סדום הנשרפת כקיטור
הכבשן, העיר שהוא יצא להילחם עבורה ועל אנשיה, וכעת
הוא מתפלל על תושביה. גם אצל יצחק, שכל חייו הבוגרים
מלאי מלחמות והפלישתים מעיפים אותו ממקום למקום עד
שהוא מנצח, גם הוא מתפלל בהגיעו לבאר שבע, ורגע לפני
שאבימלך ופיכל באים אליו, הוא בונה מזבח וקורא בשם ה' -

זה לא דברים כלליים ועקרוניים אלא משהו טכני - איך להתפלל. גם הסיום - "אל תהי רשע בפני עצמך" נראה כלא קשור לתחילת דבריו.

הרואה את הנולד

אחי ורעיי, יש כאן דבר פלא. בעת מלחמה יש שתי מצוות שצריך לקיים את שתיהן. כולנו צריכים להתחזק בדבר הזה. המצווה האחת היא להילחם. מלחמת מצווה. המצווה השנייה היא להתפלל. אם אתה לא נלחם ברגע זה - עליך להתפלל. המצווה להתפלל, וזה דבר מרתק שכבר מופיע בראשונים (רמב"ן ועוד אחרים), מקורה איננו בפסוק "ועבדתם את ה' אלוקיכם" וכיו"ב, אלא מתוך החובה להתפלל בעת מלחמה, שם הדברים מפורשים בכתובים.³ אני מבקש לטעון שמהות המלחמה תובן רק כשנבין את מהות התפילה.

כשיש מלחמה גדולה בעולם, ואנחנו פוגשים חברים, אנשים, והמצב לא פשוט, הדבר הקשה ביותר הוא להתבונן על "היום שאחריו", לראות את הנולד, להבין ש-"כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח המשיח" (אורות המלחמה א', מן הראי"ה קוק זצ"ל), להבין שכשיש מלחמה בעולם נפגשות מציאות הרע והטוב, ובעל המלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות בורא ישועות, מביא את העולם למציאות כזו שהוא צריך להתרומם למקום בו תופיע הופעה אלוקית שלא היתה יכולה להופיע לפני כן ובלי המלחמה. אלו דברים קשים שצריך להסביר.

מלחמה היא כאשר כל המציאות מתפרקת. מלחמה היא פחד קיומי. מלחמה היא הפחד שלא ידפקו לך בדלת, היא הפחד שהטיל לא יעוף ויפגע בך. למה "שעת צלותא היא שעת קרבא"? הלווחם יכול להילחם רק אם הוא לא עוסק עכשיו בחשש אלא עוסק באמת ובאמונה הברורה שהוא עכשיו ממגר את הרוע ומופיע את הטוב בעולם. ככל שהוא חדור יותר בראיית הנולד, כך הוא נלחם טוב יותר. "הרואה את הנולד" איננו גניקולוג בחדר לידה אלא מי שלא רואה את המציאות כמות שהיא אלא מבין שהקב"ה מהווה ברגע זה ממש את העולם כולו יש מאין, והוא בעל מלחמות כי הוא מופיע דווקא דרך המלחמה, וכפי שראינו בתחילת השיעור - אבותינו היו קודם לכל לוחמים! כח החינוך של אברהם, "וירק את חניכיו"⁴, הוא לקחת את החניכים כדי להאיר מהחושך הנורא ביותר של אריון, אלסר וחבריהם. הוא יוצא למלחמה ורודף עד דמשק, עד דן. חניכיו של אברהם הם אלו שמצליחים להביא את האור לעולם, אור שחייב לבוא דרך הכח לראות את הנולד, היא התפילה.

כשהודי בא להתפלל, הוא בעצם אומר - הכל הפיך, הכל יכול להשתנות ולהיוולד עכשיו. הוא אומר - 'ברוך אתה ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו', והוא פותח ב-"אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב" כי הם אלה שלימדונו את יסוד התפילה. והוא ממשיך ואומר - אתה "מחיה מתים", פרט לכאורה שצריך היה

רבי יהושע בן חנניה, אשרי יולדתו. רבי יוסי הכהן, חסיד. רבי שמעון בן נתנאל, ירא חטא. ורבי אלעזר בן עזריה, מעין המתגבר. (אבות ב', ח')

נתמקד ברבי שמעון בן נתנאל, עליו אומר רבן יוחנן "ירא חטא". יש הבדל בין התואר הזה לבין התארים שנותן רבן יוחנן לשאר תלמידיו. אצל כולם מדובר בתכונות פוזיטיביות ורק אצלו מדובר בתכונה נגטיבית. וממשיכה המשנה -

אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידיבק בה האדם. רבי אלעזר אומר עין טובה. רבי יהושע אומר חבר טוב. רבי יוסי אומר שכן טוב. רבי שמעון אומר הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן עזריה מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם. (שם ט')

רבי שמעון אומר דבר שונה לגמרי מהאחרים. הוא לא מביא תיאור של איזו מידה גדולה אלא "הרואה את הנולד". למה הכוונה? ורבן יוחנן ממשיך -

אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך רעה שייתרחק ממנה האדם. רבי אלעזר אומר, עין רעה. רבי יהושע אומר, חבר רע. רבי יוסי אומר, שכן רע. רבי שמעון אומר, הלזה ואינו משלם. אחד הלזה מן האדם, פלוה מן המקום ברוף הוא, שנאמר (תהלים לו) לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן. רבי אלעזר אומר, לב רע. (שם)

כאן, כל אחד מהתנאים אומר את ההיפך ממה שאמר בתחילה כדרך טובה ורק רבי שמעון אומר דבר אחר לגמרי. לכאורה הוא היה צריך לומר משהו שמתאר את ההיפך מרואה את הנולד (שעדיין עלינו להבין מה הכוונה בזה) - אולי הרואה את המוות?, אבל הוא אומר דבר אחר לגמרי, כאמור - מי שלוה ולא מחזיר (או משלם) את מה שלוה. הרמב"ם מסביר שבאשר אדם לא מחזיר הלואה, הקב"ה עצמו דואג להחזיר אותה למלווה, ולכן הלואה חייב עכשיו לקב"ה.

בהמשך מביאה המשנה את הדברים הנאמרים בשם אותם חמשת תלמידים, וכולם מדברים דברים כלליים ועקרוניים שמתאימים לדרך הטובה שהם היתוו תחילה, ואילו רבי שמעון מגיע ואומר -

רבי שמעון (בן נתנאל) אומר: הוי זהיר בקריאת שמע (ובתפילה). וכשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוף הוא, שנאמר (יזאל ב) 'כי חנון ורחום הוא ארץ אפים ורב חסד ונחם על הרעה'. ואל תהי רשע בפני עצמך. (שם י"ג)

הרב מברטנורא אומר שם שכוונתו היא להתפלל נכון, לקרוא קריאת שמע בזמנה, לנצל את הזמנים כראוי. לפי דבריו של רבי שמעון, כמו שהקב"ה נקרא "צדיק חונן ונותן", כך הוא "חנון ורחום". ויש להבין - איך הוא מגיע לדבר בענייני תפילה?

⁴ חניכים - ביטוי יחידי במקרא המופיע רק כאן בהקשר לאברהם אבינו.

³ בפסוק שציטטנו לעיל מפר' בעלותך - "וזכרתם לפני ה' א-להיכם ונושעתם מאויבכם".

ישלם, זה מי שחושב ורואה את המציאות כסופית ולא רואה שהצדיק חונן ונותן.

הנצח הוא הניצחון

בראש השנה וביום הכיפורים אמרנו בתפילה -

וְתִשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצַדִּיקָה מְעִבְרִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה. (מתוך הפיוט ונתנה תוקף)

את ענין התשובה אני מבין, כי דרכה ובאמצעותה האדם משתנה, וכמו שמביא הרמב"ם - "אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד" (הל' תשובה ז', ו'). הוא מישהו אחר לגמרי. גם צדקה - תציל ממות, אתה נותן משלך לאחרים. אבל מה עם התפילה? הרי בסך הכל דיקלמת כמה מילים יפות... למה תפילה מעבירה את רוע הגזרה? - כי התפילה הופכת אותך לאלוקי, למהווה, למי שמצליח לא לראות את המת אלא את הנוול. ההיפך מ'הרואה את הנוול' הוא לא מי שלא רואה אותו אלא מי שרואה את המוות, את המציאות כסופית. אני חוזר עכשיו מכמה ניחומי אבלים והלוויות. וודאי שרואים מוות וכאב נוראי, אבל כשאתה יושב עם החבר'ה האלה, עם האלמנות והיתומים, אתה פתאום תופס שיש אנשים שרואים נולד. "שעת צלותא - שעת קרבא". כשאתה בא להתפלל שמשוה נראה לך בלתי הפיך, ותעזבו עכשיו פרנסה - זה החלק הקל, אלא כשאתה רוצה להתפלל על משהו דפוק אצלך שלא מצליח להשתנות אצלך, ואין לך שום סיכוי - אתם מבינים את המלחמה שאתה נמצא בה? אתה יכול לחסל את אותו נאסראלה! הוא נמר מנייר, לא יותר. הוא רק הפרעה לגלות את האור. אל תראה את המציאות - תראה נולד, תראה מה אפשר להוליד מהמציאות הזו. אתה רוצה להילחם טוב? לנצח את המלחמה? - רק בעברית ניצחון ונצח זו אותה מילה. הניצחון איננו Victory, אלא Eternity. הניצחון הוא לחיות את הנצח ומי שלא בא ונלחם מתוך זה - הוא לא יינצח, הוא לא יכול לנצח. לנצח זה לחיות את הנצח.

ומילה על אויבנו. סנחריב כבר בלבד את האומות ואנחנו לא יודעים האם ישמעאל הוא ישמעאל והאם הפלישתים הם הפלישתים, אבל זה לא משנה. יש את המהות שלהם. כוחו של ישמעאל, של אלו שאנחנו פוגשים היום בחושך, בתפלציות הכי נמוכה ונוראה, הוא תפילה. זו המציאות. חז"ל אומרים -

הרואה ישמעאל בחלום - תפלתו נשמעת, ודוקא ישמעאל בן אברהם... (ברכות נ"ו:)

המשמעות של זה היא - תסתכלו על הסטרא אחרא האלה, תשמעו את המחליף של המחליף של נסראלה ימ"ש, את דברי הרבה שלהם - הם במילים הטמאות שלהם באמת חיים נצח במובן עקום, ב-"זה כנגד זה ברא האלוקים". ולכן הם אויבים כל כך קשים - לא מעניין אותם שמאה אלף איש שם מתו, מבחינתו הוא מנצח. מבחינתו יש לו תפיסת נצח והוא צריך לנצח בה - זו המלחמה האמיתית. תראו את התרבושים

להיאמר בסוף התפילה בי"ג עיקרים ולא בתחילתה, אבל אם אני לא מבין שהקב"ה מחייה מתים אני לא יכול להתפלל 'רפאנו', כי אני לא מאמין שהוא יכול לרפא. אני חייב להאמין שהקב"ה מוליד, מהווה, עכשיו את העולם. ראיתם פעם יולדת בחדר לידה? יש שם תחושה מופלאה של בריאה, של התחדשות, של אלוקות. גם האמא הכי "פולניה" בעולם, לא תאמר אז 'הוא דומה לאבא, נו, אז הוא לא יהיה כל כך טוב במתימטיקה...'. מה שהיא אומרת זה - 'מלאך, נשמה, בריאה, אלוקות. יש אלוקים!', כי היא רואה את הנוול, והנוול הזה, שזו שמחה עצומה, הוא הכי פחות נולד בעולם. למה? כי זו אמנם התרגשות גדולה, אבל סטטיסטית הוא אמור לצאת מהבטן של אמו. הרי לפני כן הוא כבר היה בתוכה והיא כמעט לא יכלה לזוז מכוון משקלו, ולכן אך צפוי היה שהוא יגיח לעולם משם. לעומת זאת, זה שאני קמתי הבוקר, זה לא היה צפוי סטטיסטית ולא היה ברור בכלל... האם אני רואה את הנוול או שכאשר אני רואה מת, אני רואה פה משהו סופי, מוות? האם כשאני רואה מת אני עדיין רואה שהקב"ה "מחיה מתים ברחמים רבים"?

בעל התניא פוסק שאם כאשר אתה אומר בתפילה "סלח לנו ה' כי חטאנו", אתה לא מאמין שהקב"ה ימחל ויסלח, אפילו במצב הכי קשה שבו אתה נמצא - זו ברכה לבטלה. אם אתה מברך "בורא מיני מזונות" ולא מאמין שהוא ית' בורא מיני מזונות, זו ברכה לבטלה, נכון? אז אותו דבר ב-'סלח לנו'.

בעל ה'פרי הארץ' זיע"א מבאר שהסיבה שאנו סומכים גאולה לתפילה היא כדי לגאול את התפילה מהקטנות שלנו. להוציא את התפילה מהגלות ולראות את הנוול. איך נקראת הגאולה? - "עם נולד" (תהילים כ"ב, ל"ב). "ועם נברא יהלל יה" (שם ק"ב, י"ט).

כל חייל שנמצא עכשיו במנהרות בעזה או בלבנון מרגיש שהוא עוסק בתחיית המתים, שהוא עוסק בראיית הנוול, שמה שאני רואה כאן לא יכול לבלבל אותי. זו מהות התפילה. זה לא קרה אצל נח. זה מתחיל רק אצל אברהם כאשר הוא עובר בארץ ורואה "את הכנעני אז בארץ". אין שם יהודים חוץ משני זקנים, אברהם ושרה, וסביבם רק כנענים, אבל הוא בונה מזבח, מתפלל וקורא בשם ה' ורואה נולד. כשאמר לו הקב"ה "לזרעך אתן את הארץ הזאת", האם זה היה נראה ריאלי? הרי לא היה שם זרעך, לא היתה נתינה ולא ארץ, ועוד שתי דקות יהיה שם רעב שהוא ירד למצרים לעשר שנים. על מה אתה מדבר?! אבל הוא רואה את הנוול. זו תפילה. רבי שמעון בן נתנאל מדבר על "היי זהיר בקריאת שמע ובתפילה" כי הוא לומד איך אפשר לחיות בבחינת 'רואה את הנוול'.

כך גם "הלווה ואינו משלם" - זהו מי שחושב שהעולם נגמר בלווה ובמלווה ולא מבין שיש פה הקב"ה בינינו והוא מחזיר למלווה. יש פה גורם שלישי בהלווה הזו. הוא לא מבין ש-"לווה רשע ולא משלם וצדיק חונן ונותן". וכשאדם מתפלל הוא צריך להיות כמו בחלק המסיים את דברי רבי שמעון בן נתנאל - "אל תהי רשע בפני עצמך". הרשע הוא הלווה הרשע ולא

כבר מת, כשאברהם הגיע לארץ כנען ושם הוא קורא בשם ה'. לפני כן זה לא היה. לפני כן הוא רק לימד את העולם שיש הקב"ה. אז ודאי נח היה נחשב, שהרי גם נח לימד את העולם שיש הקב"ה בדרכו, ע"י התיבה. אבל מתי אברהם אבינו פועל תפילה וקורא בשם ה'? על זה אומר הרמב"ם -

עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא שנאמר ויקרא שם בשם ה' אל עולם וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת (רמב"ם הל' עבודה זרה, א', ג')

לקרוא בשם ה' זה לראות "הכנעני אז בארץ" אבל לא לראות את המוות אלא את זה שאתה נולד. כשאתה רואה את הכנעני בארץ ומתפלל אז הקב"ה מראה לך את בני יעקב בשכם ואתה נותן להם כח לעמוד בזה. זה "בחרבי ובקשתי". לענ"ד זה באמת הפשט הפשוט ולכן רש"י ואונקלוס אמרו שהכוונה היא לתפילה, כי כששמעו ולוי לחמו - יעקב המשיך את תפילתו של אברהם על בני יעקב בשכם. הוא קרא שם בשם ה' ובנה מזבח, ושם הוא הלך והתפלל על בניו, על הכל, בין אם הוא מסכים ובין אם לא - והוא ראה נולד.

הרבי מליובאוויטש שואל - אז למה בתורה באמת לא כתוב "בצלתי ובבעותי"? והוא עונה דבר מדהים, עמוק - התורה שבכתב ניתנה לכל העולם, גם לגויים, והם צריכים לדעת ש"בחרבי ובקשתי" זה "בחרבי ובקשתי", עם האקדח והחרב. אבל בתורה שבעל פה, אונקלוס הגר - זה כבר ניתן לעם ישראל, לבני אברהם יצחק ויעקב, הם צריכים לדעת שהכוונה היא "בצלתי ובבעותי". ויוסף הצדיק שממנו יבוא יהושע בן נון, שיתקן את חטא המרגלים, שיכבוש וינחיל את ישראל את הארץ, ויכניס אותם לארץ, ויעמוד במלחמות מול כל עמי כנען, את הכח הזה הוא נותן יוסף שממשיך את האבות בתפילה שהיא הקרב ובקרב שהוא התפילה, ליהושע.

הלוחם - ירא חטא

"אילו היה בדורו של אברהם". אילו היה אמור לראות את "הכנעני אז בארץ" ולהבין שאני מתפלל ולא רואה את הכנעני. נח ידע לבנות תיבה מאה ועשרים שנה, שזה פלא מופלא, זה דבר אדיר, וזה השאיר את העולם כולו וממנו כולו נבנה, אבל לחנך דורות שרואים נולד, שלא רואים את המציאות כמות שהיא אלא יודעים שבהלוואה ביני לביןך הקב"ה מעורב, וצדיק חונן ונותן - זה אברהם. ואם אתה לווה ואין לך ממה לשלם - אז למה לוויית? למה לא סמכת על זה שהקב"ה חונן ונותן? אולי לא התפללת מספיק? אולי אתה פשוט רואה את המציאות, רואה את המת, פלקט, עובדות, אולי אתה 'ריאלי'? הרי אם היית יודע ש'צדיק חונן ונותן' - לא היית 'לווה ולא משלם'.

זוכרים תיאר רבן יוחנן את רבי שמעון בן נתנאל? "ירא חטא", ואמרנו שכל האחרים קיבלו תארים פוזיטיביים ורק הוא מתואר בתיאור נגטיבי. כי מה צריך לוחם לפני כל דבר אחר? הוא צריך שכפ"ץ, הוא צריך אכזרית, הוא צריך טנק. הוא צריך להיות ירא

וטורבנים שלהם, את קריאת ה'"אללה הוא אכבר" שלהם, את התפילות. אנחנו לא ננצח אותם אם לא נצעק "ה' הוא האלוקים" פי מיליון ובקדושה, בטהרה, באמת.

חול עולם של בכי ונהי

"שעת צלותא שעת קרבא". זה לא רק שכאשר יש מלחמה צריך להתפלל, אלא מהות התפילה מופיעה בתורה במצווה דאורייתא אך ורק במלחמה! כי מהות התפילה היא מהות המלחמה. כשאני בא ואומר -

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ, וְקְדוּשֵׁים בְּכָל יוֹם יְהִלְלוּךָ סְלָה.
(ברכת הקדושה, תפילת עמידה)

הכוונה היא שאתה ית' קדוש, נבדל, והקדושים, אלו אנחנו, נהלל אותך כולנו לנצח. 'סלה' זה נצח. כמו "אמן נצח סלה ועד". איך אני יכול להתפלל לנצח? ושלש הברכות הראשונות הן כנגד אברהם יצחק ויעקב. מגן אברהם. "מחיה מתים, סומך נופלים, רופא חולים, מתיר אסורים" - למה להזכיר את זה כבר בברכות הראשונות, הרי אחרי זה יהיו ברכות ספציפיות של רפאנו וכו'? למה כל ההקדמה הארוכה הזו?, אלא האם אני מבין שהקב"ה זה לא קופ"ח שיכול לסדר את זה אלא הוא יכול לרפא רפואה שלמה וכל מה שיש כאן מציאות הפוכה זה כדי שאני אופיע את האור מתוך החושך. זו מהות הבריאה. "נתאוה הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים".

אף אחד לא רוצה מלחמה אבל כבר הנשמה שלי נמצאת במלחמה עם הגוף. זו המלחמה הראשונה. הנשמה שירדה לתוך הגוף זו מלחמת עולם! זה "צלתי ובעותי". זה לא חרבות וקשתות אלא האם אני יכול להבין ולא לראות את המת, את המוות, אלא את הנולד - וזה קשה מאד מאד, כי עולם שלם סביב שמייצר אוירה סביבנו, עם תקשורת שרק משדרת ומדברת על בכי ונכי ו-'אוי ואוי ואוי ומוות ומוות' וכו'. ושלא נתבלבל - במעמד הר סיני כתוב שהקב"ה מצווה את ישראל שלא להתקרב אל ההר כי חלילה אם כן יתקרבו "ונפל ממנו רב", ימותו רבים. ורש"י שואל שם כמה זה רב? כמה זה רבים? והוא עונה - אחד. "כָּל מֵה שִׁיפֵל מֵהָם, וְאַפְלוּ הוּא יְחִידִי, חָשׁוּב לְפָנָי רָב". (שמות י"ט, כ"א, ברש"י) אנחנו זה לא הם, ויש לנו כח להכיר את שני הדברים האלה. כשאני מבקש בתפילה "רפאנו ה' ונרפא" אני גם הולך לרופא בשר ודם, אבל השאלה היא האם אני רואה נולד. זה הרי פלא פלאות; כשאתה מגיע לניחומי אבלים האלה ואתה פוגש שם את החברים של הנופלים שיצאו מהקרבות לזמן מועט רק כדי לבוא ולנחם את משפחות הנופלים חבריהם, אלו הדקות הכי מרגשות שיש, ואתה שואל אותם איפה אתם עכשיו ושומע שהם ממשיכים ולא הפסיקו במלחמה הנצחית הזו אפילו לא לשתי דקות. כי "שעת צלותא שעת קרבא" - ההבנה הזו היא עומק התפילה, זה מה שלא היה עד אברהם אבינו.

בצלתי ובבעותי

"אילו היה בדורו של אברהם", הכוונה היא מתי זה מתחיל להופיע בפועל ולהשפיע על כל הדור - וזה היה רק אחרי שנח

זה יסוד היסודות, ושם אנחנו נמצאים - "שעת צלואתא - שעת קרבא", ובע"ה בעגלא ובזמן קריב נצליח לסמוך גאולה לתפילה כולנו, לגאול את התפילה שלנו מהקטנות שלנו, להרים ולרומם את התפילה.

אסיים בסיפור קצר על מלך שהיה לו בן אהוב שעם השנים הרגיש שיש לו פריבילגיות על פני אחים אחרים, וכאשר הבן ביקש קצת עצמאות, לצאת לבדו אל היער ואל הממלכה, הרשה לו המלך אבל שלח איתו גם שומרים ליתר ביטחון. אחרי שנים חוזרים השומרים מספרים לאב שהבן נעלם ורק אחרי זמן הם מצאו אותו באיזה בור עמוק. והמלך מגיע לשם, עומד על שפת הבור וקורא לבנו בגעגועים. אומר לו הבן מלמטה - 'אבא שלח לי ציוד רפואי, שלח לי קצת מים ואוכל'. והאבא בוכה ושואל - 'מה קורה איתך?' והבן עונה - 'הכל מצוין פה למטה. יש לי תמונה של המלך, יש לי תמונה של הארמון, מצלמה של הכותל אונליין, רק תשלח את התחבושות'. והמלך אומר לו - 'כל מה שרציתי הוא שתבקש סולם. שתגאל את התפילה שלך מהגלות. תתפלל על גאולה, תתפלל על אור, תתפלל לראות את הנולד, "מחיה המתים"'. תבין שמתעורר כח המשיח בעולם, ממש ממש עכשיו, וככה כולנו לגאולה שלמה ולישועה שלמה עלינו ועל כל ישראל.

חטא, הוא צריך להיות ירא מלהחטיא - כשהוא לוקח את החרב והקשת שלו אסור לו להחטיא, הוא אמור לפגוע בול במטרה. וצריך להתהפך בעולם. ירא חטא זו התכונה המדויקת של מי שיועד להתפלל לחימה ולהילחם תפילה, ולהבין ששעת צלואתא שעת קרבא, הוא ירא חטא. לא מספיק להיות שם 'חסיד', או בעל 'לב טוב', אלא צריך להצליח לראות מציאות, להתעלם ממנה כביכול, להשאיר אותה במקומה - ולראות את הנולד.

להיגאל מהקטנות

הפסוק אומר -

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ ... (דברים כ"א, י')

ולכאורה היה צריך להיות כתוב - 'כי תצא למלחמה מול אויבך' או 'נגד אויבך', אלא בתורת החסידות מבארים שאם אתה באמת רוצה שה' יתן אויבך בידך, אתה צריך להבין שאתה יוצא למלחמה "על אויבך". אתה בא ממקום של אור, של טוב, של ברכה. נכון - "הכנעני אז בארץ", ויש מאחוריו או"ם, ויש מאחוריו שמום וכלום, ויש מאחוריו את כל העולם - אבל האם אתה מצליח לראות את הנולד, ואז "יורא אליו ה'". הקב"ה נראה לאברהם אבינו בפעם הראשונה כאשר המציאות היתה "הכנעני אז בארץ" ואברהם ראה את שם ה'.

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, יושבי הארץ וחוצה לה, להצלת ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מהורח בשלום, להשבת כל החטופים לקבר ישראל, לשלום כל חיותמים והאלמנות, לע"ג כל החטופים על קידוש ה' באירועי המלחמה ובתוכם יצחק בן אלעזר, הרב אברהם יוסף בן ריטה, אליאב עמרם בן פסקל, שלמה אביעד בן אליקים, בעלאל משה בן אברהם הי"ד ולע"ג ירידנו האהוב בנימין בן שושנה ז"ל, ושרה בת קלרה ע"ה ולהבייל

לרפואת כל הפצועים וחוזלים ובתוכם עמרם בן איידה חיה, יוחאי יהודה בן סיגל חוזה, וליוווג העון ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בחודרת וואטסאפ לעמנואל - 054-7500516